Cuiavian University in Wloclawek

International scientific conference

DEVELOPMENT VECTORS OF PHILOLOGICAL SCIENCES IN THE MODERN CONTEXT

April 3–4, 2024

IZDEVNIECĪBA
BALTIJA
PUBLISHING

2024

ORGANISING COMMITTEE:

dr Elżbieta Nowakowska, Cuiavian University in Wloclawek;
dr Wiesław Pędziak, Cuiavian University in Wloclawek.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

Development vectors of philological sciences in the modern context: International scientific conference, April 3–4, 2024. Wloclawek, Republic of Poland. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. 144 pages.

© Izdevniecība "Baltija Publishing", 2024
© Cuiavian University in Wloclawek, 2024
© Authors of the articles, 2024

ISBN 978-9934-26-431-3

CONTENTS

SECTION 1. SLAVIC LANGUAGES
Sociolem: modern aspects in the interpretation of the term
Vydaichuk T. L. **7**

Representation of traditional «women's professions» in contemporary Ukrainian prose of the end of the XX – beginning of the XXI centuries
Ternova Zh. A. **11**

SECTION 2. LITERATURE
Rethinking the Great War: the poetics of Anthony Doerr's novel «All the Light We Cannot See»
Bezhan O. A. **15**

Anti-Colonial Discourse in Modern Ukrainian Literature
Boivan O. S., Zapukhliak I. M. **17**

Artistic features of literary prayer Lina Lanska
Vinnichuk A. P., Krupka V. P., Krot O. V. **21**

The formation of the paradigm of women's role in society in literature
Gulich O. O., Miroshnychenko A. R., Radchuk O. V. **25**

The phenomenon of solitude in O. Zhovna's works
Derhachova O. V. **28**

Mythopoeics of water in J. Burg's cycle «Over the Ceremosh»
Ivanyshyn M. V. **32**

National philosophical vectors of Lina Kostenko's reception in Western Ukrainian studies
Lupak M. I. **36**

The nation-building pathos of Yevhen Malanyuk's camp journalism
Mykhida L. M. **40**

Semanti potencies of color names in the poetry of Peter Hetmanets
Shumbar O. O. **44**

Existential Problems of Human Existence in Contemporary German-Language Dramaturgy
Yuhan N. L. **48**

SECTION 3. ROMANCE, GERMANIC, AND OTHER LANGUAGES
Ways and directions of studying American English in the 21st century
Maksymova A. Ya.. 52

The semantic change of the concept *faith*
in the poetic texts by *John Keats*
Matkovska M. V. 57

Stylistic features of German subcultural vocabulary
Pozdniakov O. V. 61

Prosodic encoding of information structure in lecture discourse:
a cognitive approach
Polieieva Yu. S. 64

Modeling of the stages of research on the phenomenon of interethnic
professionally oriented multilingualism (on the basis of the German
professional language of architecture and construction)
Rubana Ye. S. 67

Features of business documents in modern English:
structural and stylistic aspects
Shvelidze L. D. 71

SECTION 4. THEORY OF LITERATURE
Multidisciplinary Trends in Ukrainian Literary Studies
of the XXI century
Opryshko N. O. 74

SECTION 5. COMPARATIVE LITERATURE STUDIES
Women's prose and women's existence: general remarks
Maksymets V. O. 78

SECTION 6. GENERAL LINGUISTICS
The category of the addresser realization in English literary text:
formal, semantic and communicative levels
Andrushchenko V. O. 82

Phonetic basics of the Ukrainian language
in P. Zhitetskyi's research work
Kuznetsova H. P. 86

Strategy of the emotional state shaping of the addressee
in the modern English dancesport discourse
Siedakova M. V. 90

SECTION 7. COMPARATIVE AND TYPOLOGICAL LINGUISTICS
Proto-Ukrainian and Proto-Polish phonetic manifestations in late period Proto-Slavic language
Nesterenko T. A. 93

SECTION 8. TRANSLATION AND INTERPRETATION STUDIES
Translation Deformations on the Syntactic Level in Literary Translation
Kalishchuk D. M. 98

Translating features of political news articles into Ukrainian
Kucherenko M. V. 102

Toponym modifications in the Ukrainian translation of Edward Lear's limericks
Moskalenko N. O., Vysotska T. M., Cherkashchenko O. M. 106

Precedent phenomena in the translation of Polish texts
Podlevska N. V., Serkova J. I. 110

Strategies of English-Ukrainian idiom translation in the cartoon “The Secret Life of Pets”
Shuliak I. M. 114

SECTION 9. LANGUAGE AND COMMUNICATION MEDIA
Media language in the context of mediaphylosophy
Zaiko L. Ya., Sliusar M. V., Androsovych O. I. 118

Ethical challenges in the use of sources in scientific publications: effective strategies and recommendations
Karavayeva T. L. 121

Semantic derivation of Ukrainian religious vocabulary in modern media texts
Tsyperdiuk O. D. 124

SECTION 10. EUROPEAN DIMENSIONS OF PHILOLOGICAL EDUCATION
The Effectiveness of Gamification for Improving Foreign Language Learning in Higher Educational Institutions
Babiak Zh. V., Bodnar O. I., Plavutska I. R. 129

Strategies for teaching grammar
Mudrenko H. A. 132

Biological Age of Students as a Factor of Influence
on the Foreign Languages Comprehension
Sokolova I. V..... 135

Anglicisms as Effective Means of Code Switching
in Forming the Lingual-Sociocultural and Translation / Interpretation
Competencies of Bachelor Students – Future Graduates
of the Ukrainian Institutions of Higher Education
Shramko R. H., Rakhno M. Yu..... 138

SECTION 1. SLAVIC LANGUAGES

DOI https://doi.org/10.30525/978-9934-26-431-3-1

SOCIOLEM: MODERN ASPECTS IN THE INTERPRETATION OF THE TERM

СОЦІОЛЕМА: СУЧАСНІ АСПЕКТИ ТРАКТУВАННЯ ТЕРМІНА

Vydaichuk T. L.
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Ukrainian Language Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University Kyiv, Ukraine

Видайчук Т. Л.
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Київський столичний університет імені Бориса Грінченка м. Київ, Україна

Сучасна мовна практика і мовна поведінка українців потребує ретельного вивчення і з позицій соціолінгвістики, і з позицій комунікативної лінгвістики. Особливо актуально проблема постала у часи повномасштабної збройної російської агресії проти України, коли значна частина українців відмовилася від пострадянської практики вживання мови ворога.

За даними Шостого загальнонаціонального опитування, проведеного соціальною групою «Рейтинг» у березні 2022 року, українську рідною вважають 76% українців, абсолютна більшість – 83% за те, щоб українська і далі була єдиною державною мовою. Дані свідчать, що рівень мовної самоідентифікації українців доволі високий, проте перехід з російської на українську у побуті для багатьох із них був спричинений відвертою збройною агресією, хоча й відбувався доволі еволюційно [4]. Опитування, проведене на початку 2023 року у Києві у застосунку «Київ Цифровий», показало, що 33,3% жителів столиці перейшли на українську мову спілкування під час війни; серед опитаних 86,3% уважають українську рідною; більшість опитаних (79,2%) підтвердили, що українське мовне середовище допомагає почати спілкуватися українською [3]. Бачимо, що мовна спільнота українців, мовний колектив міста Києва зокрема, змінюють моделі мовної поведінки. Уважне і ретельне вивчення таких змін допоможе вибудувати продуману мовну політику.

З огляду на актуальність питання, лінгвістична наука потребує уточнення наукового апарату і осучаснення теоретичних підходів, що можуть бути застосовані при дослідження мовної поведінки великих і малих мовних колективів. Уважаємо потрібним обговорити необхідність нових аспектів у трактуванні окремих соціолінгвістичних термінів з урахуванням методології та епістеміології сучасної соціолінгвістики, комунікативної лінгвістики та політичної лінгвістики.

Одним із основних у сучасній соціолінгвістиці є поняття, що окреслюється терміном *мовне суспільство* – «сукупність людей, об'єднаних спільними соціальними, економічними, політичними, культурними зв'язками, які здійснюють у повсякденному житті безпосередні та опосередковані контакти один з одним та з іншими соціальними інститутами за допомогою однієї або різних мов, поширених у цій сукупності» [2, с. 21]. Такою сукупністю може бути народ, нація, будь-який колектив, наприклад, кияни. А. Загнітко та І. Курдейко пропонують найменший мовний колектив у такому випадку окреслювати терміном *соціолема*. «*Соціолема* – певне корпоративне, відносно відокремлене мовне співтовариство, яке завдяки безпосередньому контактуванню використовує певну мову або діалект» [2, с. 21]. Цей колектив визначає функціонування і розвиток мови у своєму середовищі, засвоює або відкидає варіанти мовної практики.

Ми вже презентували дослідження, у якому розуміли прогресивно налаштоване середовище киян як соціолему; вивчали ідеологічні, політичні, національні, освітні та наукові процеси, які сприяли вибору цим мовним колективом української мови як мови освіти у Києві на початку XX століття [1]. Проте сучасна лінгвістика вимагає поглиблення розуміння процесів, які відбуваються у мовних колективах, а відтак розширеного тлумачення *соціолеми*.

Послідовно термін *соціолема*, як вдалося встановити, у європейській лінгвістиці став уживати E. Мунтеану (E. Munteanu) у праці «Studii de lexicologie biblcă» у 1995 році. Фокус його наукової праці припав на лексичні інтерференції романських і класичних мов, що виникли у релігійних перекладах. Згаданим терміном дослідник окреслював мовний колектив, який сприймає перекладений текст [7].

Г. Лугну-Бедеа (G. Lungu-Bedea) активно застосовує термін у перекладознавстві. На переконання дослідниці, *соціолема* – дискурсивна одиниця, через яку мовець виявляє свою приналежність до певної соціальної, релігійної чи національної спільноти. Відбувається це «під тиском» різного роду обставин, конкретних комунікативних ситуацій, професійних чи ієрархічних стосунків [6, с. 134–135]. Трактування соціолеми румунською лінгвісткою видається нам ширшим, адже залучені, окрім соціальних, ще й комунікативні параметри.

Французький соціолог П. Бурдьє (P. Baurdieu) мовний колектив аналізує з позицій економічних та політичних. Він уводить такі поняття, як «лінгвістичний ринок» та «власники лінгвістичного капіталу» [5].

Лінгвістичний ринок будемо розуміти як усі можливі і доступні форми існування мови/мов (літературна мова, загальнонародна мова, територіальний діалект/діалекти, соціолекти, нелітературні форми, іноземна мова) на окремому просторі у визначений час. *Власники лінгвістичного капіталу* визначають закони ціноутворення на лінгвістичному ринку (цінність, релевантність тієї чи іншої форми мови або виявів мовної практики); через систему законів, протекцій або санкцій вони забезпечують «легітимізацію» побутування мов/мови/мовних одиниць; водночас власники лінгвістичного капіталу є членами мовного колективу – конкретної соціолеми. П. Бурдьє говорить про феномен символічної влади у власників лінгвістичного капіталу, адже вони «напряму дотичні до "конструювання буття" мовного колективу через мову» [5, с. 170].

Об’єднавши соціальні, комунікативні, історичні та політичні параметри, можна констатувати наявність реальних і потенційних соціолем.

Реальна соціолема – мовний колектив, комунікація в якому здійснюється однією історично успадкованою мовою, незалежно від соціальних параметрів членів мовної спільноти, географії походження, тривалості залучення до колективу.

Потенційна соціолема – мовний колектив, що історично успадкував спільну мову, але з різних причин (соціальних, політичних, економічних) не використовує її.

Апробувати класифікацію соціолем плануємо при реалізації наукової теми кафедри української мови Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Динаміка мовної ситуації в місті Києві: соціолінгвістичний, лінгвокультурологічний, прагматичний, лінгводидактичний аспекти» (реєстраційний номер 01234102433), зокрема шляхом становлення характеристик реальної і потенційної соціолеми Києва в окремі історичні періоди.

З огляду на вищесказане вважаємо, що під терміном *соціолема* варто розуміти *корпоративне, відносно відокремлене від інших, добре структуроване мовне співтовариство, члени якого використовують певну форму мови з метою безпосередньої та опосередкованої комунікації, соціалізації, самоідентифікації, визначають функціонування і розвиток своєї мови, усвідомлюють її історію, мають стосовно неї права та обов’язки*.

Література:

1. Видайчук Т. Історія української мови у вимірах освітнього процесу початку XX століття. *Мова: класичне – модерне – постмодерне*. 2021. Вип. 7. С. 50–67.

2. Загнітко А., Кудрейко І. Соціолінгвістика: предметно-понятійний апарат. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2009. Вип. 46. Ч. 1. С. 16–25.

3. У столиці презентували результати опитування щодо використання української мови, яке провели у застосунку «Київ Цифровий» // Офіційний портал Києва. Київська міська рада. Київська міська державна адміністрація. URL: https://kyivcity.gov.ua/news/u_stolitsi_prezentuvali_rezultati_opituvannya_schodo_vikoristannya_ukransko_movi_yake_proveli_u_zastosunku_kiv_tsifroviy/#:~:text (дата звернення: 10.03.2024).

4. Шосте загальнонаціональне опитування: Мовне питання в Україні (19 березня 2022 року. Соціологічна група «Рейтинг». URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/language_issue_in_ukraine_march_19th_2022.html?fbclid=IwAR1YP1-8cUbeG6cQpSIbU-3SfOccEVkNXtG3Cwlbt-yekEe19N4F2uvF41Y (дата звернення: 10.03.2024).

5. Baurdieu P. The Production and Reproduction of Legitimate Language. – Language and Symbolic Power. Cambridge : Harvard University Press. 1991. 291 p.

6. Lungu-Bedea G. Mic dictionar de termini utilizati in teoria practica sididactica traducerii. Timişoara: Editura Universităţii de Vest. 2012. 221 s.

7. Munteanu E. Studii de lexicologie biblcă. Editura Universităţii «AI. I. Guza». 1995. 373 s.